

AMEA-NIN FİZİKA ÜZRƏ İLK QADIN MÜXBİR ÜZVÜ

Yarımkəçiricilər fizikası sahəsində görkəmli alim, Azərbaycan MEA-nın fizika üzrə müxbir üzvü, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Səlimə İbrahim qızı Mehdiyevanın 80 yaşı tamam olur. Səlimə Mehdiyeva 1941-ci il mayın 21-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Naxçıvan şəhərində anadan olmuş, 1958-ci ildə Bakı şəhəri 114 sayılı orta məktəbi bitirərək, Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) fizika fakültəsinə daxil olmuş və 1963-cü ildə oranı bitirmişdir. O, həmin il Azərbaycan Elmlər Akademiyası Fizika İnstitutunda yarımkəçiricilər fizikası ixtisası üzrə aspiranturaya daxil olaraq burada tanınmış alim akademik Həsən Abdullayevin elmi rəhbərliyi ilə selen yarımkəçiricisinin müxtəlif aqrepat hallarının fiziki xassələrinin tədqiqi üzrə elmi-tədqiqat işləri aparmağa başlamışdır. Biliyi, əzmkarlığı və tədqiqatçılıq bacarığı sayəsində qısa müddətdə bu istiqamətdə elmi nəticələr alaraq 1967-ci ildə Vilnyus Dövlət Universitetində "Yüksək təmizlikli selenin bəzi fiziki xassələri" mövzusunda dissertasiya müdafiə edib fizika-riyaziyyat elmləri namizədi dərəcəsinə layiq görülmüşdür. Bu istiqamətdə tədqiqat işlərini

damam etdirən alim 1988-ci ildə "Selen və polietilen əsasında xətti polimer yarımkəçirici və dielektriklərin quruluşu və fiziki xassələri" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmiş, 1993-cü ildə professor elmi adı almış, 2017-ci ildə AMEA-nın müxbir üzvü seçilmişdir.

Əmək fəaliyyətinə Fizika İnstitutunda başlayan Səlimə Mehdiyeva kiçik elmi işçi, böyük elmi işçi, uzun müddət İnstitutun Elmi katibi, 1995-2002-ci illərdə elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifələrində işləmiş, rəhbərliyin və kollektivin hörmətini qazanmışdır. O, 1976-cı ildə Fizika İnstitutunda yeni "Qeyri-kristallik yarımkəçiricilərin fizikası" laboratoriyası təşkil etmişdir. Selen yarımkəçiricisinin, onun əsasında polimer sistemlərin və şüşəvari xalkogenidlərin kompleks tədqiqi ilə məşğul olan professor S. Mehdiyeva bu sahədə elmi məktəb yaratmış, fundamental elmi və tətbiq əhəmiyyətli nəticələr almışdır. Selenin xassələrindəki özünəməxsusluqların onun polimer quruluşu və onda olan adi üsullarla təmizlənilməyən oksigenlə bağlılığı aşkarlanmış, bu nəticələr selen cihazlarının, xüsusilə selen düzləndiriciləri və elektrofotoqrafiya lövhələrinin parametrlərinin yaxşılaşdırılmasına gətirmişdir.

Selen əsasında şüşəvari sistemlərdə elektron proseslərinin tədqiqi kristallaşmaya davamlı, fotohəssas, yüksək elektrik müqavimətli sistemlərin alınmasına və onların tətbiq imkanlarının genişləndirilməsinə imkan yaratmışdır.

Görkəmli alimin və onun tələbələrinin aldığı elmi nəticələr yeni elektron texnikası çeviricilərinin yaradılmasında, mövcud cihazların xarakteristikalarının yaxşılaşdırılmasında əhəmiyyət kəsb etdiyi kimi, polimer yarımkəçiricilərin, qeyri-kristallik materialların, xüsusilə amorf şüşəvari sistemlərin fiziki xassələrinin öyrənilməsi, onlarda baş verən taraz və qeyri-taraz elektron hadisələrinin mexanizminin araşdırılması üçün faydalıdır. Məhz bu səbəbdən Dünya elmi ədəbiyyatında bu nəticələrin dərc olunduğu məqalələrə çox saylı istinadlar vardır.

Professor S.Mehdiyeva bir monoqrafiyanın, 300-ə yaxın elmi əsərin, 14 müəlliflik şahadətnaməsinin və patentin müəllifidir. O, bir neçə beynəlxalq qrant layihələrinin iştirakçısı olmuş, 40-dan artıq beynəlxalq və Respublika konfransında məruzə ilə çıxış etmişdir. Onun elmi rəhbərliyi və məsləhətçiliyi ilə 2 elmlər doktoru, 14 fəlsəfə doktoru yetişdirilmişdir.

Alim faal elmi-tədqiqat işi ilə yanaşı böyük elmi-təşkilatı və ictimai iş aparrı. O, 1969-78-ci illərdə Azərbaycan MEA Fizika İnstitutunun Elmi katibi, 1995-2002-ci illərdə elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifələrində çalışmış. Professor S.Mehdiyeva Respublika Elmi əlaqələndirmə şurasının sədr müavini, İnstitut müdafiə şurasının həmsədri olmuş, hazırda Fizika İnstitutunun Elmi şurasının, İnstitut nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya şurasının, "AMEA-nın Xəbərləri" FRITE seriyası və Fizika jurnalının redaksiya heyətinin üzvü, İnstitut Qadınlar təşkilatının sədridir.

Professor S.Mehdiyeva İnstitut kollektivi, Respublikamızın elmi ictimaiyyəti arasında layiqli hörmətə malik tanınmış alim, mehriban insan, yaxşı həmkardır.

Respublikamızda yarımkəçiricilər fizikasının inkişafına mühüm töhfələr vermiş, görkəmli alim və elm təşkilatçısı, xeyirxah insan Səlimə Mehdiyevanı yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona möhkəm can sağlığı, yeni böyük uğurlar arzulayırıq!